

This is a self-archived – parallel-published version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details. When using please cite the original.

AUTHOR(S)

Maria Nuotio

TITLE

Kokemuksia oppimispäiväkirjojen käytöstä oppimisen arvioinnissa lääketieteen opiskelijoiden geriatrian opetuksessa

YEAR

2025

DOI

10.23989/gerontologia.160878

CITATION

Nuotio, M. (2025). Kokemuksia oppimispäiväkirjojen käytöstä oppimisen arvioinnissa lääketieteen opiskelijoiden geriatrian opetuksessa. *Gerontologia*, 39(3), 257-264.

<https://doi.org/10.23989/gerontologia.160878>

VERSION

Publisher's PDF

LICENCE

CC BY-NC-ND

Kokemuksia oppimispäiväkirjojen käytöstä oppimisen arvioinnissa lääketieteen opiskelijoiden geriatrian opetuksessa

Maria Nuotio

Johdanto

Oppimispäiväkirja (*learning diary, reflective journal*) on reflektiivisen kirjoittamisen menetelmä, jota pidetään tehokkaana ja opiskelijalähtöisenä oppimismenetelmänä. Luonteenomaista sille on, että sisältömuotoisen faktatiedon tuottamisen sijaan opiskelija keskittyy reflektiivisessä tuotoksessaan kuvaamaan oppimistaan, ajatteluaan ja oppimiskokemuksiaan prosessina. Oppimisen teoreettisena viitekehysenä oppimispäiväkirjat edustavat konstruktivismia, jossa uuden oppiminen rakentuu aikaisemmin opittuun. (Lindblom-Ylänne ym. 2011.)

Reflektioivia oppimispäiväkirjoja käytetään yliopistojen perusopetuksessa eri tieteenaloilla. Menetelmää voidaan hyödyntää erityisesti ammatilliseen tutkintoon tähtäävissä oppiaineissa. Oppimispäiväkirjat soveltuvat siten hyvin käytettäväksi terveydenhuollon opiskelijoiden ja ammattilaisten opetuksessa ja koulutuksessa (Artioli ym. 2021). Kirjallisuuden mukaan oppimispäiväkirjoja on käytetty myös lääketieteen perusopinnoissa. Laadullisen metasyntheesin perusteella reflektiivinen kirjoittaminen oli tukenut lääketieteen opiskelijoiden ammatillista kasvua sekä empaattisia asenteita ja herkkyyttä omille ja toisten tunteille (Artioli ym. 2021). Karnieli-Miller kumppaneineen (2021) totesivat lääketieteen opiskelijoiden oppimispäiväkirjoissaan osoittaman reflektiokyvyn voivan olla yhteydessä parempiin kommunikaatiotaitoihin. Kirjoittajat päättelivät, että reflektioivaa kirjoittamista voisi hyödyntää kommuni-

kaatiotaitojen kehittämässä. Tästä voisi olla myöhemmin apua erityistä herkkyyttä vaativissa potilastilanteissa, kuten vaikeiden asioiden kertomisessa.

Oppimispäiväkirjoja voidaan hyödyntää lääketieteen opintojen eri vaiheissa. Adams kumppaneineen (2020) totesivat tutkimuksessaan oppimispäiväkirjojen avulla tapahtuvan reflektion auttavan jo toisen vuoden lääketieteen opiskelijoiden ammatillisen identiteetin muodostusta heidän tavatessaan potilaita, joilla oli psykososiaalisia ongelmia. Pitkälä ja Mäntyranta (2004) puolestaan hyödynsivät laadullisessa tutkimuksessaan lääketieteen opiskelijoiden oppimispäiväkirjoja, joissa nämä reflektioivat kokemuksiaan ensimmäisen oman potilaansa kohtaamisesta klinisten opintojensa aikana. Reflektioiva kirjoittaminen osoittautui tehokkaaksi tavaksi käsitellä epävarmuutta sekä positiivisia ja negatiivisia tunteita ja kokemuksia ensimmäisen klinisen opiskeluvuoden aikana (Nevalainen ym. 2010). Oppimispäiväkirjoja on käytetty vastaavasti myös valmistuvien lääkärin reflektointiin esimerkiksi heidän kohdatessaan haastavia potilaita (Boyayed ym. 2019). Reflektiotaitojen omaksumisen jo perusopintojen aikana on arvioitu parhaimmillaan voivan edistää elämänikäistä oppimista läpi koko työuran (Artioli ym. 2021).

Kirjallisuudesta löytyi joitakin tuoreita kuvauksia reflektiivisen kirjoittamisen käytöstä lääketieteen opiskelijoiden geriatrian opetuksessa. Camp kumppaneineen (2018) vertasivat kolmannen vuoden lääketieteen opiskelijoi-

den oppimispäiväkirjojen sisältöjä opiskelijoiden kohdatessa kliinisen harjoittelujensa aikana iäkkäitä ja nuoria potilaita. Iäkkäitä potilaita koskeissa reflektioissa oli tunnistettavissa seuraavat teemat: kuolema ja kuoleminen, päätöksenteko, merkityksellinen potilas-lääkärisuhde, hoidon laatu sekä ammatillinen kehittyminen. Iäkkäitä potilaita käsittelevät tuotokset sisälsivät myös enemmän hyötyjen ja haittojen puntarointia. Tietynlaista eettistä kuormitusta havaittiin joissakin tuotoksissa, mutta toisaalta juuri tämä oli yhteydessä empatiaa sisältäviin teemoihin. Kirjoittajat päättelivät tämän perusteella, että geriatriset potilaat voisivat aiheuttaa kliinistä vaihettaan aloitteleville lääketieteen opiskelijoille erityisiä eettisiä haasteita.

Holmes kumppaneineen (2020) raportoiivat laadullisessa analyysissään opiskelijoiden kokemuksia moniammatillisesta opetuksesta osana geriatrian opintokokonaisuutta. Tutkimusaineisto käsitti hoitotyön, sosiaalityön, farmasian ja lääketieteen opiskelijoiden kliinisen moniammatillisen opetusjakson aikana tuottamia oppimispäiväkirjoja. Sisällönanalysissä nousi neljä ydinteemaa: tutustuminen geriatriaan erikoisalana ja kiinnostuminen siitä, moniammatillisuuden hyödyt opiskelijoille ja hyödyt iäkkäille potilaille sekä moniammatillisen työn haasteet.

Lääketieteen opetuksessa on totuttu käyttämään oppimisen arvioinnissa perinteisiä joko kirjallisia tai suullisia kuulusteluja. Turun yliopiston geriatrian oppiaineen vastuuhenkilön vaihtuessa vuonna 2019 päädyimme uudistamaan geriatrian opetuksen suoritusmuotoa otamalla kirjallisen kuulustelun sijaan käyttöön aluksi kokeilumuotoiseksi tarkoitettun kurssin-aikaista oppimista refleктоivan oppimispäiväkirjan.

Tässä kirjoituksessa kuvaan kokemuksia oppimispäiväkirjojen käytöstä oppimisen arvioinnin, palautteidenannon ja opetussuunnitelmatyön välineenä viiden vuoden ja opetuskerran aikana sekä opiskelijoiden että opettajan näkökulmasta. Lopuksi visioin lyhyesti sitä, miten oppimispäiväkirjojen käyttöä voisi ke-

hittää lääketieteen opetuksessa tutkimukseen perustuen paitsi oppimisen arvioinnin välineenä niin myös oppimista sekä ammatillisen identiteetin muodostumista ja ammatillista kasvua tukevammaksi.

Oppimispäiväkirjan toteutus geriatrian opetuksessa

Aloittaessani Turun yliopiston lääketieteellisessä tiedekunnassa geriatrian oppiaineen vastuuhenkilönä oli geriatrian opetus yliopistossa toteutettu pitkään kahden opintopisteen laajuksena lääketieteen opintojen viimeisen eli kuudennen vuosikurssin syksyllä. Kurssikoot ovat isoja: noin 150–160 opiskelijaa, joten opetus on toteutettu neljässä kahden viikon jaksossa, joissa kussakin on ollut 30–40 opiskelijaa.

Opetus on koostunut lähiopetuksesta ja itsenäisestä opiskelusta siten, että yli puolet on ollut lähiopetusta. Lähdin rakentamaan opetusta aikaisemman opetuksen pohjalta sitä kuitenkin heti myös omannäköiseksi muokaten. Opetukseen kuuluu geriatrian teemapäivä luentoviikoilla massaopetuksena, kunkin kahden viikon jakson alussa infoluennot sekä fysio- ja toimintaterapeuttien luennot videodemonstraatioineen, kolme seminaariopetustilannetta (muistipotilasseminaari, geriatrinen potilas -seminaari sekä geriatriset oireyhtymät -seminaari). Ohjattua kliinistä potilasopetusta pienryhmille (3–5 opiskelijaa kerrallaan) on Tyks-Mäntymäessä (entinen Turun kaupunginsairaala) ollut 2 opetuskertaa: muistipotilikkinaopetus, jossa mukana on potilaan lisäksi läheinen sekä opetus geriatrisella poliklinikalla tai nyttemmin päivystysosastolla. Lisäksi Moodlessa on ollut opiskelijoiden katsottavissa valtakunnallisessa palliatiivisen lääketieteen EDUPAL-hankkeessa laadittu Muistipotilaan hoitoneuvottelu -videoluento.

Itsenäiseen opiskeluun on kuulunut luentomateriaalien kertaamista, seminaareihin sekä potilasopetukseen valmistautumista, kirjallisuuden tutustumista ja oppimispäiväkirjan kirjoit-

taminen. Pandemiavuosien aikana jouduttiin siirtymään välillä osittain etäopetukseen niin luentojen kuin seminaarienkin osalta, jotka toteutettiin webinaareina. Tämäkin oli oma hyödyllinen harjoituksensa, jonka palautteet oppimispäiväkirjoissa olivat yllättävänkin myönteisiä.

Oppimispäiväkirjan tehtävänantona on ollut reflektoida oppimisen näkökulmasta kaikkia opetuksen osia. Erityisesti on kehoitettu pohtimaan iäkkään potilaan ja hänen läheisensä kohtaamista sekä refleктоimaan myös mahdollisia omia aikaisempia kokemuksia vanhuspotilaiden hoidosta ja kohtaamisesta sekä arvioimaan oppimista tulevan työelämän näkökulmasta. Oppimispäiväkirjan ohjeellinen laajuus on noin 800 sanaa. Ohjeeksi on annettu palauttaa oppimispäiväkirja Moodleen kahden viikon opetusjakson jälkeisen viikon perjantaina, jotta opetus olisi vielä hyvässä muistissa. Tehtävänannossa oli maininta oppimispäiväkirjatuotosten sisältämien palautteiden hyödyntämisestä opetuksen kehittämisessä.

Opiskelijoiden antamat palautteet oppimispäiväkirjan käytöstä

Monet opiskelijat ovat kokeneet oppimispäiväkirjan kirjoittamisen tervetulleena vaihteluna tavanomaisiin kuulusteluihin verrattuna. He ovat voineet käyttää itsenäiseen opiskeluun varattua aikaa päiväkirjojensa kirjoittamiseen. Palautteiden perusteella opiskelijat olivat kokeneet oppimispäiväkirjojen muun muassa lisäävän tietoisuutta omista taidosta sekä auttavan paremmin hahmottamaan geriatrisen potilaan hoidon haasteita. Tämän opiskelijat olivat kokeneet hyödyllisenä tulevan työelämän kannalta.

Muutamissa palautteissa tuli esille opiskelijoiden havaintoja opetuksen onnistuneesta linjakkuudesta (Lappalainen 2017), kun asioita ensin opittiin luennolla ja sitten päästiin soveltamaan opittuja taitoja käytännön työssä ja lopuksi vielä refleктоitiin opittua oppimispäiväkirjan myötä. Lisäksi opiskelijat olivat koke-

neet oppimispäiväkirjan tukeneen tenttiä paremmin omien ajatusten syvällisempää analysointia ja arvelivat tästä syntyneen voimakkaamman muistijäljen, jota he voisivat tulevaisuudessa hyödyntää. Nämä palautteet antoivat rohkaisevaa viitettä opiskelijoiden omaksumasta syväsuuntautuneesta oppimistyylistä (Parpala 2010).

Opiskelijoilta on kysytty jokaisena vuonna periaatteellisena kysymyksenä, kumman suoritusmuodon he valitsisivat mieluummin, kuulustelun vai oppimispäiväkirjan. Vastaus on jokaisella kerralla ollut oppimispäiväkirjaa suosiva (esim. syksyllä 2022 yli 80 %), vaikka aina löytyy myös opiskelijoita, jotka valitsisivat mieluummin perinteisen kuulustelun arvostaneen eivätkä koe reflektiivisen kirjoittamisen tukevan omaa oppimistaan. Yleensä näissä palautteissa tentin paremmuutta oppimispäiväkirjaan nähden ei ole perusteltu tai pohdittu tarkemmin vaan yleensä palautteena oli lyhyt toteamus siitä, ettei oppimispäiväkirja ole itselle tai yleisesti ottaenkaan toimiva oppimisen väline.

Oppimispäiväkirja oppimisen arvioinnissa

Refleктоivan oppimispäiväkirjan arviointi on haasteellista. Varsinkaan perinteisestä vapaa-aikeisesta oppimispäiväkirjasta ei voi antaa numeroarviointia, vaikka ohjatumpaan oppimispäiväkirjaan onkin kehitetty strukturoituja arviointimenetelmiä (Lindblom-Ylänne ym. 2011; Murtonen 2013), joissa myös arvosanan antaminen on mahdollista. Käytännössä omassa opetuksessani kurssin suorituksena on ollut oppimispäiväkirjan hyväksytyt suorittaminen. Ainoana hylkäysperusteena on ollut oppimispäiväkirjan palauttamatta jättäminen. Joissakin tapauksissa, lähinnä jos pohdinta on jäänyt kovin suppeaksi tai pinnalliseksi, olen pyytänyt opiskelijoita täydentämään, tarkentamaan tai muokkaamaan tuotoksiaan ennen hyväksymistä.

Oppimispäiväkirjojen laatu ja sisällöt ovat vaihdelleet varmasti yhtä paljon kuin on eroja opiskelijoiden välillä. Ehkä erot ovat heijastelleet myös opiskelijoiden omaksumaa pääasiallista lähestymistapaa oppimiseen (syvä- tai pintasuuntautunut) (Parpala ym. 2010; Reid ym. 2012). Tuotoksia lukiessani olen pystynyt hyvin tunnistamaan myönteisellä asenteella ja hyvällä oppimismotivaatiolla varustetut opiskelijat. Parhaimmillaan tuotoksissa on näkynyt oppiminen etenevänä prosessina.

Oppimispäiväkirjoja lukiessa on tullut vaikutelma siitä, että viimeisen opiskeluvuoden lääketieteen opiskelijat ovat motivoituneita oppimiseen ja haluavat ikään kuin imeä itseensä kaiken mahdollisen tiedon ja hyödyn opetuksesta ennen työelämään siirtymistä. O'Brien työvereineen (2012) kuvaa tutkimusartikkelissaan osuvasti, kuinka vastavalmistuneiden lääkäreiden näkemysten perusteella valmistumista edeltävä vuosi on oppimisen, lähestyvän työelämän ja erityisesti tulevien erikoistumisopintojen kannalta olevan opiskelijoille erityisen merkittävä.

Opettajan opiskelijalle antama palaute oppimispäiväkirjoista

Palautteenantoa oppimispäiväkirjoista pidetään tärkeänä, koska se auttaa opiskelijoita tunnistamaan vahvuuksiaan ja heikkouksiaan oppimisprosessin aikana (Rozenal ym. 2021). Toisaalta myös opettaja oppii tunnistamaan opiskelijoidensa eri oppimistyyliä ja sovelta-maan niihin sopivia strategioita palautteenantossa. Itse olen antanut oppimispäiväkirjoista jokaiselle opiskelijalle lyhyen henkilökohtaisen kirjallisen palautteen. Rozenal ja kumppanit (2021) kokoavat tutkimusartikkelissaan viisi opiskelijoiden tunnistamaa opettajan antaman merkityksellisen oppimispäiväkirjapalautteen osatekijää: tukevat ja kannustavat kommentit, opiskelijoiden kokemien tunteiden oikeutus, opettajan omien ammatillisten kokemusten jakaminen, reflektioita tukevien kysymysten

esittäminen sekä keskittyminen opiskelijoiden pääasiallisiin huolenaiheisiin. Nämä auttoivat tutkimuksen mukaan opiskelijoita lukemaan palautteita ja hyötymään niistä. Toisaalta vähemmän merkityksellisiä olivat palautteet, jotka olivat irrallisia eivätkä henkilökohtaisia, joiden sävy oli negatiivinen (kritiikki) ja jotka liittyivät teknisiin asioihin, kuten tuotoksen pituuteen. Merkityksettöminä koettiin myös hyvin lyhyet, vain muutaman rivin palautteet. Lisäksi merkityksellisyyden kokemukseen vaikutti aika oppimispäiväkirjan kirjoittamisen ja siitä saadun palautteen välillä.

Tunnistan itse pyrkineeni palautteissani säilyttämään nimenomaan kannustavan ja palautteittavan sävyn. On huomioitava, että opiskelijat saattavat avautua oppimispäiväkirjoissaan hyvinkin henkilökohtaisista kokemuksistaan ja oppimisen haasteistaan, minkä vuoksi palautteiden annossakin on hyvä olla hienovarainen. Esimerkiksi opiskelijoiden kertoessa avoimesti iäkkäiden potilaiden hoitoon liittyvistä epävarmuuksistaan olen pyrkinyt lähestymään heitä kannustavasti ja rakentavasti. Erityisen usein olen korostanut palautteissa sitä, että oppiminen jatkuu valmistumisen jälkeen työkokemusten karttuessa ja on elämänikäistä. Joissakin palautteissa olen ottanut puheeksi myös muun muassa sen, että vanhuksista tulisi puhua arvostavasti, ja ylipäätään kiinnittänyt huomiota siihen, millaista kieltä ja sanastoa olisi eettisestä näkökulmasta hyvä iäkkäistä ihmisistä puhuttaessa käyttää.

Suurien kurssikokojen vuoksi oppimispäiväkirjojen lukeminen ja palautteiden antaminen on aikaa vievää, työlästä ja vaativaakin. Idealisimmillaan oppimispäiväkirjat soveltuvatkin suhteellisen pienten opetusryhmien opetukseen (Lindblom-Ylänne ym. 2011). Toisaalta Lindblom-Ylänne ja kumppanit (2011) kuvaavat oppimispäiväkirjojen käyttöä myös lääketieteen vuosikurssien kokoisissa suurissa opiskelijajoukoissa. Tuotosten arviointia voisi tällöin helpottaa esimerkiksi tarkoitusta varten systemaattisesti luotu arviointimatriisi.

Murtonen (2013) korostaa opettajan keskeistä roolia oppimispäiväkirjojen käytössä. Menetelmän tulisi parhaimmillaan olla opettajalle mieluisa eikä taakkaa lisäävä. Itse olen kokenut oppimispäiväkirjojen lukemisen antoisana, sillä niiden välityksellä olen oppinut tuntemaan paremmin laajaa joukkoa lääketieteen opiskelijoita ja päässyt tutustumaan heidän ajattelumaailmaansa heidän ollessa lähellä lääkäriksi valmistumista. Murtonen (2013) kuvaa oppimispäiväkirjoja käsittelevässä artikkelissaan päiväkirjojen toimivan parhaimmillaan hyödyllisenä vuorovaikutuksen välineenä opiskelijoiden ja opettajan välillä. Omien opiskelijoiden tuntemista pidetään yhtenä tärkeimmistä yliopisto-opettajan työtä tukevista asioista, ja sitä voi hyödyntää myös opetuksen suunnittelussa (Murtonen 2017).

Opiskelijapalautteiden hyödyntäminen opetuksen suunnittelussa

Opiskelijoiden opetuksesta antamat palautteet ovat tärkeä osa opetuksen jatkuvaa parantamista ja opetussuunnitelmatyötä (Murtonen 2017). Ensimmäisenä vuonna opiskelijoita pyydettiin antamaan oppimispäiväkirjansa lopussa lyhyt vapaamuotoinen palaute opetuksesta. Palautteista saatiin todella arvokasta tietoa geriatrian opetuksen kehittämisen tarpeista. Seuraavat näkökulmat geriatrian opetuksen vahvistamisen ja lisäämisen tarpeesta lääketieteen opetussuunnitelmassa olivat tunnistettavissa: geriatrian opetuksen tärkeys huomioiden iäkkäiden potilaiden määrän voimakas lisääntyminen, lähiopetuksen vähäisyys kahden viikon aikana, geriatrian opetuksen riittämättömyys verrattuna moniin muihin lääketieteen aloihin, toive kliinisen potilasopetuksen lisäämisestä (ideaalitulanteessa useampi oma potilas) sekä geriatrian opetuksen tai ainakin sen osan aikaistamisen tarve erityisesti ennen neljännen vuoden kesää, jolloin opiskelijoiden on mahdollista päästä harjoittelemaan ensim-

mäistä kertaa lääkärintyötä käytännössä terveyskeskusten vuodeosastoilla. Kaiken kaikkiaan lääketieteen opiskelijat tuntuivat palautteissaan pitävän geriatrian opetusta ja sen vahvistamista tärkeänä.

Pitkälti opiskelijapalautteisiin perustuen sekä monien oppiaineiden vastuuhenkilöiden tuella geriatrian opetusta Turun yliopiston lääketieteellisessä tiedekunnassa saatiin vahvistettua vuosien 2021–2022 aikana laaditussa opetussuunnitelman uudistuksessa. Tulevaan terveyskeskuksen vuodeosastotyöhön valmentava yhden opintopisteen laajuinen Geriatrian potilaan sairaalahoito -opintojakso sisällytettiin neljännen vuoden kevääseen. Samalla opetushenkilöstöä saatiin ensimmäistä kertaa vahvistettua osa-aikaisella (50 %) kliinisellä opettajalla. Tämä opetus toteutettiin ensimmäistä kertaa kevään 2023 aikana. Lisäksi opintonsa syksyllä 2022 aloittaneille opiskelijoille suunniteltiin toinen yhden opintopisteen vahvistus geriatrian opetukseen kolmannen vuoden kevääseen siirryttäessä prekliinisistä opinnoista kliinisiin opintoihin, joissa ohjattu käytännön työ lisääntyy. Uuden opintojakson ensimmäinen toteutumisaikajako oli siten kevätlukukausi 2025.

Oppimispäiväkirjaa koskevasta tehtävänannosta on sittemmin poistettu opetukseen liittyvä erillinen palaute, koska osa opiskelijoista saattoi oppimispäiväkirjassaan keskittyä enemmän opetusta koskevaan arviointiin ja joissakin tapauksissa enemmänkin kritiikkiin, jolloin omakohtainen oppimisen reflektointi jäi ohueksi. Oppimispäiväkirjoihin liittyy jo luonnostaan opetuksen arviointia opiskelijoiden reflektoidessa opetuksen eri osa-alueita oppimaansa ja arvioidessa opetuksessa saamaansa hyötyä työelämän näkökulmasta. Varsinainen opiskelijapalaute kerätään nykyään tiedekunnassa yhteisenä, ja lisäksi geriatrian opetuksesta kerätään erikseen esimerkiksi Webropol-pohjaista strukturoitua palautetta, jossa on aina myös avoimen palautteenannon mahdollisuus.

Opiskelijapalautteiden perusteella luovutettiin muun muassa ensimmäisen vuoden ope-

tuskierrosta geriatrisella osastolla, koska valmistuvan vuosikurssin opiskelijat eivät pitäneet passiivista kierron seuraamista oppimisen kannalta mielekkäänä ja kaipasivat ymmärrettävästi jo aktiivisempaa osallistumista potilaan hoitoon kliinisessä opetuksessa. Viimeisimpinä sisällöllisinä lisäyksinä opetukseen ovat tulleet sosiaalityöntekijän luento sosiaalityöntekijän roolista geriatrisen potilaan moniammatillisessa tiimissä, hammaslääkärin luento suunterveydestä sekä geriatrin luento tai seminaari ympärivuorokautisen hoidon ennakoivasta hoitosuunnitelmasta.

Tulevaisuuden näkymiä oppimispäiväkirjojen käytöstä

Oppimisen arviointia pyritään lääketieteellisissä tiedekunnissa kehittämään ja myös valtakunnallisesti yhdenmukaistamaan. Kaikissa yliopistoissa on käytössä nykyään kaikille lääketieteen opiskelijoille kahdesti vuodessa toteutettava karttuvan tiedon testi, jonka avulla voidaan tehdä tiedekuntien välistä osaamisen vertaisarviointia. Sähköiset Exam-tenttitiloissa suoritettavat kuulustelut ovat vallanneet alaa, ja monivalintatentit ovat kasvattaneet suosiotaan siksikin, että laajan kysymyspankin avulla tentaattorin työ helpottuu ja myös tenttien tarkastaminen on yksiselitteistä ja vaivatonta. Tampereen yliopiston lääketieteellisessä tiedekunnassa arviointi on ollut jo pitkään arvosanantonta, ja muissakin lääketieteellisissä tiedekunnissa suuntaus on tällä hetkellä selkeästi kohti arvosanattomuutta. Samaan aikaan uudistuvassa erikoislääkärinkoulutuksessa osaamisen osoittamiseen tullaan käyttämään lisääntyvästi EPA-arviointeja (*entrusted professional activities*, luotettavasti osoitettu pätevyys) (Niemi-Murola 2017). Kirjallisuuden mukaan kokemuksia EPA-arviointien soveltamisesta myös lääketieteen peruskoulutuksessa on jo saatu (Meyer ym. 2019; Pinilla ym. 2021; Gummesson ym. 2023). Uusien ja erityisesti arvosanattomien arviointitapojen yleistyessä voisi lisätä mah-

dollisuutta myös itsereflektointiin perustuvien menetelmien, kuten juuri oppimispäiväkirjojen, käyttöön oppimismenetelmänä ja oppimisen arvioinnin tukena lääketieteen opetuksessa eri oppiaineissa. Oppimispäiväkirjat voisivat toimia myös vastavoimana tekoälyn osaamisen arvioinneille asettamiin haasteisiin.

Oppimispäiväkirjoja voisi kaiken kaikkiaan hyödyntää lääketieteen opetuksessa nykyistä enemmän muiden arviointien ja opetusmuotojen rinnalla. Refleктоivan kirjoittamisen osamisesta voisi olla hyötyä myös työelämässä, sillä se on omiaan kehittämään työelämässä tarvittavia taitoja, kuten sopeutumista, suunnitelmallista toimintaa sekä oppimisen itsesäätelyä (Alt ym. 2022). Kokemuksemme oppimispäiväkirjojen käytöstä geriatrian oppiaineen opetuksessa Turun yliopistossa viimeisen opiskeluvuoden opiskelijoilla ovat olleet tähän asti siinä määrin myönteisiä, että suoritusmuoto tullaan jatkossakin säilyttämään. Tätä tukevat opiskelijoiden itsensä menetelmästä antamat rohkaisevat palautteet.

Itselleni geriatrian yliopisto-opettajana oppimispäiväkirjat ovat tarjonneet opetuksen kehittämistä hyödyntävän rikkaan aineiston, tutustumisen valmistuvien lääkärin ajatteluun maailmaan, asenteisiin, arvoihin sekä huoliin ja epävarmuuksiin. Oppimispäiväkirjoihin liittyy myös luonnostaan opiskelijoiden palautetta opetuksesta heidän arvioidessaan omaa oppimistaan. Tätä arvokasta tietoa voi hyödyntää opetuksen laadun parantamisessa ja opetussuunnitelmatyössä. Menetelmää voisi jatkossa kehittää ja parantaa vieläkin toimivammaksi ja vaikuttavammaksi erityisesti ammatillisen identiteetin omaksumisen ja ammatillisen kasvun sekä vuorovaikutustaitojen omaksumisen lähtökohdista käsin.

Yksi varteenotettava mahdollisuus on kehittää oppimispäiväkirjaa ohjatumpaan suuntaan aikaisemman vapaamuotoisemman tekstin tuottamisen sijaan. Päiväkirjoihin voisi sisällyttää henkilökohtaisen reflektoinnin ohella nykyistä enemmän oppimisen sisällöllistä arviointia, jolloin sekä oppija itse että työn lukeva

opettaja saavat oppimisprosessista kokonaisvaltaisemman kuvan (Murtonen 2013). Ohjatumpi oppimispäiväkirja voisi edistää opiskelijoiden reflektiotaitoja ja niiden hyödyntämistä oppimisessa sekä parantaa tuotosten laatua. Lisäksi se voisi helpottaa oppimispäiväkirjojen arviointityötä. Ehdotus ohjatusta oppimispäiväkirjasta onkin tullut esiin joissakin geriatrian opetuksen opiskelijapalautteissa, ja sitä on kehitelty ensimmäisen kerran syksyn 2024 geriatrian kurssilla Turun yliopistossa. Alustavat kokemukset ovat kannustavia.

Lopuksi

Geriatrian opetuksen vahvistaminen ja lisääminen aikaisempiin vaiheisiin opetussuunnitelmassa avaa mahdollisuuden tutkimuksellisetkin seurata lääkärin ammatillisen identiteetin ja työelämävalmiuksien kehittymistä opintojen edetessä ja geriatrian opetuksen vaikutuksia siihen erityisesti suhteessa iäkkäisiin potilaisiin ja heidän hoitonsa erityispiirteisiin. Väestön ikääntyessä kaikki lääkärit tulevat kohtaamaan työssään ainakin jossakin uransa vaiheessa iäkkäitä ihmisiä läheisneen ja monine erityistarpeineen. Iäkkäät muodostavat jo nyt huomattavan suuren osan terveydenhuollon palvelujärjestelmää käyttävistä henkilöistä. Iäkkäisiin potilaisiin liittyvät arvot ja asenteet omakustaan usein jo lääketieteen peruskoulutuksen aikana. Mikäli nämä kehittyvät myönteiseen suuntaan jo perustutkinto-opetuksen aikana, hyötyvät siitä ennen kaikkea iäkkäät potilaat ja heidän läheisensä, mutta myös lääkärit itse sekä muu terveydenhuollon henkilöstö ja koko ikääntyvä yhteiskunta.

Kirjoittaja

Maria Nuotio, LT, Geriatrian professori ja ylilääkäri
Turun yliopisto ja Tyks, geriatrian vastuualue
maria.nuotio@utu.fi

Kiitokset

Kiitän yliopistonlehtori, dosentti Kati Renvallia hyvistä kommentteista käsikirjoitukseen.

Kirjallisuus

- Adams J, Ari M, Cleaves M, Gong J. Reflective writing as a window on medical students' professional identity development in a longitudinal integrated clerkship. *Teach Learn Med* 2020;32(2):117–25. <https://doi.org/10.1080/10401334.2019.1687303>
- Alt D, Raichel N, Naamati-Schneider L. Higher education students reflective journal writing and lifelong learning skills: insights from explanatory sequential study. *Front Psychol* 2022;12. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.707168>
- Artioli G, Deana L, De Vincenzo F, Raucci M, Maduca G, Bassi MC, et al. Health professionals and students' experiences of reflective writing in learning: a qualitative meta-synthesis. *BMC Med Educ* 2021;394:1–14. <https://doi.org/10.1186/s12909-021-02831-4>
- Boyayed H, Dost S, Hussain T. Medical students' reflective writings about challenging patients encounters: a final year medical students' perspective. *Med Teach* 2019;41(2):235. <https://doi.org/10.1080/0142159X.2018.1513643>
- Camp ME, Jeon-Slaughter H, Johnson AE, Sadler JZ. Medical students' reflections on geriatrics: moral distress, empathy, ethics and end of life. *Gerontol Geriatr Educ* 2018;39(2):235–48. <https://doi.org/10.1080/02701960.2017.1391804>
- Gummesson C, Alm S, Cederborg A, Ekstedt M, Hellman J, Hjelmqvist H, et al. Entrustable professional activities (EPAs) for undergraduate medical education – development and exploration of social validity. *BMC Med Educ* 2023;23:e625. <https://doi.org/10.1186/s12909-023-04621-6>
- Holmes SF, Smith E, Resnick B, Brandt NJ, Cornman R, Doran K, et al. Students' perceptions of interprofessional education in geriatrics: a qualitative analysis. *Gerontol Geriatr Educ* 2020;41(4):480–93. <https://doi.org/10.1080/02701960.2018.1500910>

- Karnieli-Miller O, Michael K, Gothelf AB, Palombo M, Meitar D. The associations between reflective ability and communication skills among medical students. *Patient Educ Couns* 2021;104(1):92–8. <https://doi.org/10.1016/j.pec.2020.06.028>
- Lappalainen M. Linjakkaasti laatuun – arviointi ja palaute oppimisen ja opetuksen tukena. Teoksessa: Murtonen M, toim. Opettajana yliopistolla: Korkeakoulupedagogiikan perusteet. Tampere: Vastapaino, 2017:196–224.
- Lindblom-Ylänne S, Nevgi A, Hailikari T, Wager M. Oppimispäiväkirjat ja portfoliot. Teoksessa: Lindblom-Ylänne S, Nevgi A, toim. Yliopisto-opettajan käsikirja. Helsinki: WSOY, 2011:174–91.
- Meyer EG, Chen HC, Uijtdehaage S, Durning SJ, Maggio LA. Scoping review of entrustable professional activities in undergraduate medical education. *Acad Med* 2019;94(7):1040–9. <https://doi.org/10.1097/ACM.0000000000002735>
- Murtonen M. Ohjattu oppimispäiväkirja reflektion välineenä yliopistopedagogiikan opinnoissa. *Yliopistopedagogiikka* 2013;20(2). Internet: <https://lehti.yliopistopedagogiikka.fi/201310/02> (viitattu 25.8.2025).
- Murtonen M. Opettaminen ja opetuksen suunnittelu taitona. Teoksessa: Murtonen M, toim. Opettajana yliopistolla. Korkeakoulupedagogiikan perusteet. Tampere: Vastapaino, 2017:153–77.
- Nevalainen MK, Mäntyranta T, Pitkälä KH. Facing uncertainty as a medical student – a qualitative study of their reflective diaries and writings on specific themes during the first clinical year. *Patient Educ Couns* 2010;78(2):213–23. <https://doi.org/10.1016/j.pec.2009.07.011>
- Niemi-Murola L. Luotettavasti osoitettu pätevyys (EPA) uudistaa erikoislääkärikoulutuksen käytäntöä. *Lääketieteellinen Aikakauskirja Duodecim* 2017;133:77–83. Internet: <https://www.duo-decimlehti.fi/duo13493> (viitattu 25.8.2025).
- O'Brien BC, Niehaus B, Teherani A, Young JQ. Residents' perspectives on the final year of medical school. *Int J Med Educ* 2021;3:151–8. <https://doi.org/10.5116/ijme.5019.6b01>
- Parpala A, Lindblom-Ylänne S, Komulainen E, Litmanen T, Hirsto L. Students' approaches to learning and their experiences of the teaching-learning environment in different disciplines. *Br J Educ Psychol* 2010;80(2):269–82. <https://doi.org/10.1348/000709909X476946>
- Pinilla S, Lenouvel E, Cantisani A, Klöppel S, Strik W, Huwendiek S, et al. Working with entrustable professional activities: a scoping review. *BMC Med Educ* 2021 Mar 19;21(1):e172. <https://doi.org/10.1186/s12909-021-02608-9>
- Pitkälä KH, Mäntyranta T. Feelings related to first patient experiences in medical school: a qualitative study on students' personal portfolios. *Patient Educ Couns* 2004;54(2):171–7. [https://doi.org/10.1016/S0738-3991\(03\)00209-X](https://doi.org/10.1016/S0738-3991(03)00209-X)
- Reid WA, Evans P, Duvall E. Medical Students' approaches to learning over a full degree programme. *Med Educ Online* 2012;17(1). <https://doi.org/10.3402/meo.v17i0.17205>
- Rozenal L, Meitar D, Karnieli-Miller. Medical Students' experiences and needs from written reflective journal feedback. *Med Educ* 2021;55(4):505–17. <https://doi.org/10.1111/medu.14406>